

‘Schrijven is goed voor fijne motoriek’

Is handschrift- onderwijs nog van deze tijd?

TEKST: ROMANCA VAN VUURE FOTO: WILBERT VAN WOENSEL

Laptops, tablets, mobiele telefoons. Digitalisering is zo verweven in de westerse samenleving. Hoe belangrijk is een leesbaar handschrift nog in deze tijd? Je kunt iets toch ook even uitprinten of in de ‘app’ zetten? Moet je kinderen daar dan nog wel in onderwijzen?

Je kunt het jezelf afvragen: komt er een moment dat de pen wordt ingeruild voor een toetsenbord? Dat er helemaal niet meer met de hand geschreven hoeft te worden? Als het aan basisschoolleerkracht Hanny van Langevelde ligt niet. Ze werkt al ruim 25 jaar met plezier in het onderwijs en geeft les aan groep 3 en 4. Ze maakt zich zorgen om het handschriftonderwijs. ‘Ik hoor regelmatig om mij heen dat schrift leren schrijven niet meer nodig is in de toekomst. Dat het bijvoorbeeld wordt ingeruild voor een toetsenbord.’ Ze kan het zich niet voorstellen. ‘Ook in de toekomst wil je toch nog iets leesbaars op papier kunnen zetten? Al is het een boodschappenbriefje.’

Slechter handschrift

Ze besteedt daarom veel aandacht aan schrijven in haar lessen. ‘Wat dat betreft ben ik nog van de oude stempel. Kinderen een goed en leesbaar handschrift aanleren vind ik belangrijk. Niet iedereen is het ermee eens dat ik hier veel aandacht aan besteed. Ik denk dat het ook wel aan de generatie ligt.’ ‘Ze gaan op een gegeven moment toch allemaal typen’, is een argument dat Van Langevelde regelmatig hoort. Zelf vindt ze het bij de ontwikkeling van een kind horen. ‘En het is daarbij goed voor de fijne motoriek. Als het jaar begint, geef ik mijn leerlingen daarom een ontzettend grote gum. Met een knipoog zeg ik dan:

‘In groep 3 ga je heel veel leren, maar je gaat waarschijnlijk ook veel gummen.’ Ze lacht. ‘Niet omdat iets fout is geschreven, maar het is dan net even misgegaan. Buiten de lijntjes, of de letter staat erg hoog. Dan pakken we het daarna samen op.’ Maar hoe goed de leerlingen in groep 3 of 4 ook leren schrijven, naarmate ze vaker gaan typen, wordt het handschrift alsnog minder leesbaar, valt haar op. Dat bleek ook uit een audit onder haar collega’s. ‘Het viel de bovenbouwleerkrachten op dat het handschrift van de leerlingen achteruitging. Sindsdien zijn we binnen de school hier meer aandacht aan gaan geven. Het dictee bijvoorbeeld, dat doen we nu in alle klassen op papier.’

Gebrek aan oefening

Maar niet op alle basisscholen krijgt het schrijfonderwijs veel aandacht, is de ervaring van kinderfysiotherapeut Anneloes Overvelde. Ze is gepromoveerd op het onderzoek naar kinderen met schrijfproblemen en is auteur van het boek Aan de slag met handschriftonderwijs. Met als gevolg dat er steeds vaker kinderen in de ‘medische molen’ terechtkomen, omdat ze niet netjes en leesbaar kunnen schrijven. Overvelde: ‘Op dit moment heeft dertig tot veertig procent van de kinderen hier moeite mee. Maar slechts vijf tot tien procent heeft daadwerkelijk een motorisch probleem of moeite met spelling. Een kind krijgt al snel een stempel als het niet netjes kan schrijven. In veel gevallen hebben ze gewoon te weinig oefening en goede instructie gehad.’ Ze vervolgt: ‘Schrijven met de hand is een motorische vaardigheid. Daar word je goed in als je dat veel en vaak doet.’ Ook haar valt het op dat veel typen een negatief effect heeft op het handschrift. ‘Dat blijkt ook uit onderzoek. Hoe meer mensen gaan typen, hoe slechter hun handschrift en fijne motoriek wordt. Het heeft dus ook invloed op je fijne motorische vaardigheid.’ Het is volgens haar dan ook belangrijk om het typen niet te vroeg te introduceren. ‘Eind groep 6 en begin groep 7 is een goed moment. Dan hebben ze goed leren schrijven en al veel geoefend.’

Voordelen leesbaarheid

Als het aan Overvelde ligt wordt er op alle scholen meer aandacht aan het handschriftonderwijs gegeven. Samen met collega’s uit verschillende disciplines zet ze zich hiervoor in en organiseert webinars en cursussen om meer bewustwording te creëren. Waarom is de vaardigheid van schrijven ook in de toekomst nog belangrijk? ‘Onderzoek toont aan dat je beter leert lezen, wanneer je de letters met de hand leert schrijven. Ook spelling en rekenen krijg je beter onder de knie.’ Ze legt uit: ‘Elke letter heeft een eigen beweging. In je motorisch brein wordt dit gekoppeld aan het plaatje van de betreffende letter en de klank. Bij typen is dat anders. Dan heb je steeds diezelfde tikbeweging. Je kunt dus zeggen dat de unieke koppe-

ling tussen klank en teken er wel is bij het handschrift en dat zorgt voor een betere beklijving. Dat geldt ook voor grammatica.’

Typen versus schrijven

‘Hoe dat zit als je een tekst typt? Het is mogelijk om iemand woordelijk bij te houden met behulp van een toetsenbord. Qua feitenkennis maakt het daarom geen verschil, maar als het gaat om de conceptuele kennis wel. Uit onderzoek blijkt dat dit beter gaat bij de schrijvende groep. Het is bijna niet mogelijk om iemand woordelijk bij te houden op schrift. Daarom filter je automatisch de kern uit een verhaal. Je leert op deze manier snel verbanden leggen en uiteindelijk zorgt dit voor betere leerprestaties. Dus al lijkt het dat de computer het leren schrijven met de hand overbodig maakt, onderzoek wijst uit dat het jonge kinderen helpt hun brein beter te ontwikkelen. Bovendien heb je er op oudere leeftijd nog altijd profijt van.’ ●